

СТАНОВИЩЕ

от Доц. д-р Елена Велкова СТАВРОВА,

Катедра „Финанси и отчетност“ при Стопанския факултет на ЮЗУ
„Неофит Рилски“ - Благоевград

ОТНОСНО: Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност „ Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ в Университет за национално и световно стопанство-София

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд, съгласно заповед на Ректора на УНСС- град София (№57/17.01.2024 година)

Дисертационен труд на тема:

„РОЛЯ НА ДИЛИНГА В ОЦЕЛЯВАНЕТО НА БАНКА ПО ВРЕМЕ НА КРИЗА“

разработен от **КАЛИНА НЕДКОВА ЯНКОВА:**

с научен ръководител Доц. д-р Гургана Михайлова-Борисова

Професионално направление 3.8. Икономика

Докторска програма: „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“

I. Общо представяне на дисертационния труд

Представеният за рецензиране труд от Калина Янкова за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“ се състои от увод, три глави, заключение, библиография и приложения с обем от 248 страници, 2 приложения и 102 фигури.

Докторантката правилно е обосновала актуалността на изследваната проблематика, а оттам и задачите, които ѝ предстоят да я разреши.

Формулираният обхват на разработката 2007 – 2023 година осигурява достатъчно богата база от данни, генерирана от три последователни и

застъпващи се кризи – финансовата криза 2007-2012 година и възстановяването след нея, пандемията COVID и войната на територията на континента Европа. Така формулирана силно стресираната среда, в която функционират банковите институции предоставят възможност за анализиране на ефекти и следствия от кризи с различен генезис.

Формулираната **главна цел** и дефиниращата я подцели свидетелстват за системен и аналитичен подход при разработването на един многоспектен процес, а тяхното постигане е осигурено с детайлно изписани задачи.

Като **обект** на своето изследване докторантката е определила дилинговото звено в банковите институции, управляващо инвестиционният портфейл на банката, а като предмет на анализа – приносът на това звено за подобряване на общите финансови резултати от дейността.

С **изследователската теза** докторантката е дефинирала ролята на дилинга в условията на несигурност, когато с подходящ инструментариум се цели разчитане на симптомите на пазарни несъответствия. Ясно са дефинирани ограничителните условия с цел очертаване допустимите рамки на изследването.

Акуратно са описани избраните методи и подходи за реализиране на поставената изследователска цел, сред които анализ и синтез, историко-логически анализ, социологическо проучване, графичен метод за онагледяване на получените резултати, всички с основната идея да бъдат подчинени за постигането на поставените изследователски цели на разработката.

Дисертационният труд е структуриран по начин, съответстващ на логиката на изследването, а именно да докаже важната роля, която играе дилинга за осигуряване приходи на банката на различни, паралелни финансови пазари.

II. Относно формата и съдържанието на дисертационния труд

В **Първата глава** на дисертационния си труд Калина Янкова анализира мястото на Дилинга в общата структура на банковата институция, реализираща се чрез двата отдела – за сключване на сделки от името и за сметка на банката иза сметка на клиентите, както и спомагателните звена, без които работата на Дилинга била немислима. Подобаващо място е отделено на различните видове

сделки и многообразието от търгувани ценни книжа, част, която въвежда професионално в работата на дилинговото звено. Четвъртата част от първата глава е посветена на генезиса и протичането на трите последователни кризи – глобалната финансова и икономическа криза, COVID-пандемията и войната на територията на Европа – нападението на Русия над Украйна. В две от кризите източник не са финансовите пазари, а в този случай ролята на дилинга чрез неговите операции имат още по-голямо значение за финансовата устойчивост на банковите посредници.

Глава Втора на дисертационния труд е посветена въздействието на споменатите кризи върху работата на Дилинговият отдел, основана върху технически и фундаментален анализ на пазари и емитенти на ценни книжа. Фокусът на изследването се насочва към измененията на основни макроикономически променливи като Брутен вътрешен продукт, равнището на безработица, Индексът на потребителските цени – инфлацията, Основен лихвен процент, EUROBOR, Сконтов лихвен процент на САЩ, Крива на доходността на държавните облигации, Активи-убежища за инвестиране в условия на криза. И понеже обект на изследване е търговията с ценни книжа, естествено място е намерила частта, посветена на основните борсови индекси на основните континентални пазари, стокови борси на основните борсови стоки, работата на които се оказва особено повлияна от войната в Украйна поради прекъсването на основните вериги за доставки.

Емпиричното изследване в **Трета глава** оценява ефектите на кризите върху работата на Дилинговият отдел на база основни макроикономически променливи като : Активите на банковата система, Пари и парични салда, основните видове прилагани финансови инструменти – ценни книжа и деривати, представляващи значителен дял в инвестиционните портфейли на банките, такива важни показатели за банковата система като размера на Собствения им капитал, Резервите и динамиката на приходите и разходите по източници на доход.

Несъмнен интерес представляват резултатите от проведеното анкетно проучване сред професионално ангажирани с търговия с ценни книжа

експерти. Резултатите показват важни аспекти от променената среда за опериране в отговор на зададените въпроси относно отражението на войната върху Банковата система на България, доколко сериозно се приема влиянието на кризата върху сферата на дейност на дилинга, дългосрочните процеси на адаптиране към създадените условия след войната, трайните промени в сектора след кризата 2007-2007 година, влиянието на COVID-пандемията върху параметрите на ликвидността на банките, привлекателността на ДЦК като инвестиции, инвестициите в инвестиционни фондове, използват ли се деривати като инструментариум за управление на риска, влиянието върху обхвата източниците на информация, честотата на прилагането на фундаментален анализ на структурираните портфейли, ролята на засилените регулаторни мерки, променените условия предизвикали ли са промени в лимитите за сделки, променена ли е структурата и обема на портфейлите, структурата на наблюдаваните портфейли, най-ефективно работещите ограничения, интегритет за следваща криза.

Обобщавайки, с увереност мога да потвърдя, че Калина Янкова притежава добра теоретична и практическа подготовка за анализиране на една много специфична, силно специализирана дейност, възможност да регистриране на динамика и анализ на настъпилите промени и на тази основа да прави научни обобщения. Това, което показва в дисертационния труд дава възможност да се направи извод, че К. Янкова познава до съвършенство анализирания обект и доказва високите ѝ способности за извършване на научно-практически изследвания и анализи с разнообразен по характер и инструментариум.

По отношение на обективността на данните за работата на Дилинг-отдела в труда може да се отбележи, че са с необходимата автентичност и актуалност. Авторката е цитирала първичните литературни и справочни източници коректно. В техническо отношение дисертацията е оформена съгласно установените стандарти, балансирана е като обем в трите си глави. Качествата на таблиците и фигурите са представени на много добро техническо равнище. Информационните материали са коректно изведени и изчерпателни. Езикът на

изложението и техническото оформяне на разработката са на нужното равнище за дисертационен труд.

III. Оценка на автореферата

Авторефератът към дисертационния труд е изготвен според общоприетите изисквания и дава необходимата и ясно представена информация за структурата, съдържанието и резултатите от дисертационното изследване.

IV. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

Считам, че като най-съществени приноси, постигнати в дисертационния труд, са следните:

1. Направеният теоретико-методологичен преглед на ролята и мястото на Дилинг отдела в структурата на банковата институция привежда значителни аргументи в полза на неговата важна роля в условията на рисков пазар като специализиран отдел в рамките на компания или финансова институция, който отговаря за управлението и оптимизирането на финансовите ресурси на организацията и е фокусиран върху различни аспекти на финансовото управление. Основната цел е осигуряване на ликвидност, минимизиране на финансовите рискове и максимизиране на възвръщаемостта на инвестициите.
2. Емпирично е доказана нарастващата задържаща роля на Дилинга като отговарящ за новите изисквания в комплайнс процесурите по време на криза чрез налагането на допълнителни ограничения за рисковите операции и насочване към такива с по-приемлив ниск, например с ДЦК,. Илюстрация за този ръст е бързо променящата се рамка на надзора с цел минимизиране на загуби от експозиции.
3. Критично е осмислено значението на геополитическите събития за превръщането им в мощен стимулатор на нарастващата роля на Дилинга, изразяваща се в процес на ускорена дигитализация, засилване ролята на техническия и фундаментален анализ и ограничаване влиянието на прогнози и очаквания на експертите.

V. Въпроси и препоръки по дисертационния труд

Внимателният прочит на дисертационният труд показва, че в него няма допуснати съществени пропуски и несъответствия.

Препоръчвам на Калина Янкова да продължи работата си по изследването на една толкова интересна и важна част от банковите операции, а именно операциите с ценни книжа от портфейла на банката.

Бих искала да задам уточняващ въпрос:

1. В какво се изразяват конкретните мерки на Дилинг-отдела за гарантиране на ефективно управление по време на криза и възможно ли е постигане на баланс между краткосрочни нужди с дългосрочни стратегически цели?

И една препоръка за бъдещи изследвания : разработване и използване на иконометричен инструментариум за оценяване на силата на въздействие на факторите на макросредата върху ефективното управление на инвестициите, на причинно-следствени връзки между тях.

Несъмнено една такава важна проблематика трудно би се изчерпала в един дисертационен труд. Аз се надявам, че въпросите относно проактивната оценка на риска, планиране на сценарии и прилагане на стратегии за повишаване на устойчивостта, синтезът от финансов опит, адаптивност и вземане на стратегически решения за справят с предизвикателствата и да се гарантира финансовата стабилност на организацията ще бъдат водещи в бъдещи изследователски усилия.

VI. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение

Дисертационният труд е цялостно и добросъвестно научно изследване на значим и актуален научен-практически проблем. Изследването е изпълнено, а основната цел е реализирана. Постигнати са научно-приложни приноси, които обогатяват научното знание и подпомагат практиката. Дисертационният труд заслужава положителна оценка и отговаря на изискванията за присъждане на исканата научна степен.

Всички тези аргументи ми дават пълното основание и убеденост да препоръчам на уважаемите членове на Научното жури да присъдят на

докторант Калина Янкова образователната и научната степен “Доктор” в научно направление 3.8. Икономика, специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“.

12.03.2024

Благоевград

ПОДПИС

Доц.д-р Елена Ставрова